

Warszawa, 22 lipca 2024 roku

Sprawa: Interpelacja poselska nr 3030
Pana Posła Daniela Milewskiego
Znak sprawy: PR10.054.1.2024
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację poselską numer 3030 Pana Posła Daniela Milewskiego w sprawie strategicznej polityki prooszczędnościowej dla Polaków i edukacji finansowej przesyłam poniższe wyjaśnienia.

1. Jakie kroki podejmuje rząd w celu promowania kultury oszczędzania wśród obywateli Polski, zwłaszcza w kontekście wyzwań związanych z niskimi stopami oszczędności i wzrostem zadłużenia?

Promowanie wśród obywateli Polski kultury oszczędzania, inwestowania i unikania nadmiernego zadłużenia jest jednym z celów jakie stawia sobie Rząd. Kwestie te znalazły odzwierciedlenie w **Krajowej Strategii Edukacji Finansowej**¹ (Strategia), przyjętej przez Radę Ministrów 25 czerwca 2024 r.².

Strategia określa ogólne ramy w zakresie edukacji finansowej na najbliższe 7 lat oraz pierwszy plan jej wdrażania na pierwsze trzy lata. W proces opracowania Strategii zaangażowane były wszystkie najważniejsze podmioty działające na rzecz edukacji finansowej w Polsce, w tym zarówno instytucje publiczne, jak również przedstawiciele sektora finansowego (poprzez reprezentujące ich organizacje branżowe), środowiska naukowego oraz organizacji pozarządowych. Strategia jest wynikiem realizacji projektu *Opracowanie krajowej strategii edukacji finansowej* zrealizowanego ze środków Instrumentu Wsparcia Technicznego Unii Europejskiej. W projekt zaangażowanych było bezpośrednio 9 instytucji reprezentowanych w Radzie Edukacji Finansowej, tj. Ministerstwo Finansów (koordynujące projekt),

¹ <https://www.gov.pl/web/finanse/krajowa-strategia-edukacji-finansowej>

² Uchwała Rady Ministrów nr 71 z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej „Krajowa Strategia Edukacji Finansowej. Polityka na rzecz rozwijania kompetencji finansowych”

Ministerstwo Edukacji Narodowej (wcześniej Ministerstwo Edukacji i Nauki), Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Bankowy Fundusz Gwarancyjny, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych i Rzecznik Finansowy. Instytucje te, na zaproszenie Ministra Finansów, utworzyły krajową grupę roboczą ds. strategii edukacji finansowej, która była wspierana merytorycznie przez ekspertów Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Efektami projektu są: raport *Znajomość zagadnień finansowych w Polsce: Znaczenie, dane i oferta edukacyjna* (OECD 2022)³ i propozycja *Krajowej Strategii Edukacji Finansowej dla Polski* (OECD, 2023)⁴, która stanowiła podstawę opracowania Strategii przyjętej przez Radę Ministrów.

Strategia określa sposób jej realizacji uwzględniający już istniejące ciała oraz modele współdziałania w obszarze edukacji finansowej. Zakłada szeroką współpracę instytucji publicznych, podmiotów prywatnych rynku finansowego, organizacji pozarządowych i uczelni. Punktem odniesienia w monitorowaniu realizacji działań jest opracowany zestaw wskaźników obrazujących oczekiwane rezultaty realizacji Strategii.

Strategia odpowiada na potrzeby mieszkańców Polski w zakresie poprawy kompetencji finansowych. Ma ona za zadanie usunięcie luk i pokonanie wyzwań w obszarze edukacji finansowej zidentyfikowanych w ramach działań przygotowawczych do opracowania Strategii. Jej celem jest zintegrowanie istotnych dla edukacji finansowej interesariuszy i wypracowanie jednolitego pojmowania znaczenia edukacji finansowej oraz zakładanych jej osiągnięć w perspektywie krótko- i długoterminowej. Wyznacza strategiczne kierunki działań w obszarze edukacji finansowej, które mają przynieść korzyści całemu polskiemu społeczeństwu. Poprzez przyjęcie Strategii przez Radę Ministrów, Polska dołączyła do ponad 60 krajów świata, które realizują już własne ogólnokrajowe strategie na rzecz edukacji finansowej. Przyjęcie Strategii jest też ważnym wkładem wszystkich zaangażowanych w jej powstanie podmiotów w działania związane z ustanowieniem, decyzją Senatu RP, roku 2024 Rokiem Edukacji Ekonomicznej.

W pierwszym planie wdrażania Strategii przewidziano realizację 23 działań. Kluczowymi wśród nich są działania mające na celu promowanie kultury oszczędzania i inwestowania oraz przeciwdziałanie nadmiernemu zadłużeniu, np.:

- Realizacja programów edukacji finansowej dla grup docelowych, które mogą być narażane na trudności finansowe (np. osoby o niskich dochodach, migranci i uchodźcy, konsumenci zagrożeni nadmiernym zadłużeniem lub już nadmiernie zadłużeni). Programy te będą koncentrować się na podstawowych umiejętnościach finansowych, takich jak planowanie budżetu domowego, zarządzanie finansami osobistymi, **oszczędzanie w ramach tworzenia poduszki finansowej**, konieczność posiadania odpowiedniego ubezpieczenia, **racjonalne zaciąganie zobowiązań i zarządzanie nimi**, oraz na działaniach podnoszących świadomość na temat podatków i budżetów państwa i lokalnych.
- Nawiązanie współpracy z instytucjami pomocy społecznej lub organizacjami udzielającymi porad w zakresie **zadłużenia**, w celu zbadania możliwości **dostarczania treści edukacji finansowej osobom borykającym się**

³ https://www.oecd.org/pl/publications/znajomosc-zagadnien-finansowych-w-polsce_2ec08db8-pl.html

⁴ https://www.oecd.org/pl/publications/krajowa-strategia-edukacji-finansowej-dla-polski_8ce6dea5-pl.html

- z **problemami zadłużenia** (konsumenci zagrożeni nadmiernym zadłużeniem lub już nadmiernie zadłużeni).
- Opracowanie i przeprowadzenie szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych na temat różnego rodzaju **ryzyka związanego z zaciąganiem kredytów i pożyczek oraz nadmiernym zadłużeniem**, jak również na temat znaczenia tworzenia „**buforów**” finansowych lub pozyskania **ubezpieczenia** w celu **ochrony odporności finansowej gospodarstw domowych w sytuacji nieoczekiwanych zdarzeń finansowych** (osoby o niskich dochodach, konsumenci zagrożeni nadmiernym zadłużeniem lub już nadmiernie zadłużeni).
 - Nawiązanie współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i innymi podmiotami systemu emerytalnego w celu opracowania programów rozwijania świadomości na temat znaczenia **długoterminowego oszczędzania**, znajomości systemu emerytalnego oraz ustalania oczekiwanego poziomu dochodu na emeryturze na podstawie kwoty wniesionych składek.
 - Realizacja programów edukacji finansowej koncentrujących się na pomocy w zrozumieniu systemu emerytalnego, **podnoszeniu świadomości na temat konieczności gromadzenia oszczędności w dłuższym okresie w celu uzupełnienia emerytury** oraz wsparciu w wyborze indywidualnych planów emerytalnych lub jakiegokolwiek innej długoterminowej inwestycji, a także gromadzeniu aktywów oraz oszczędności emerytalnych, z jednoczesnym uwzględnieniem wpływu podwyższonej inflacji.
 - Nawiązanie współpracy z instytucjami publicznymi oraz organizacjami pracodawców, w celu promowania programów edukacji finansowej w miejscu pracy, które koncentrują się, między innymi, na podnoszeniu wiedzy pracowników, jak również kształtowaniu ich postaw oraz rozwoju umiejętności **w zakresie planowania/oszczędzania** z myślą o emeryturze.
 - Opracowanie programów edukacji finansowej koncentrujących się na **oszczędzaniu i inwestowaniu**, prezentujących charakterystykę oraz ryzyka związane z różnymi rodzajami produktów w tych obszarach. Tego typu programy edukacji finansowej mogą być realizowane w miejscu pracy, na uczelniach, w szkołach (koncentrując się na zagrożeniach związanych z takimi produktami).

Wśród najważniejszych działań na rzecz promowania kultury oszczędzania należy wymienić realizowany od 2019 roku program **Pracownicze Plany Kapitałowe** (PPK), który jest dobrowolnym, prywatny system długoterminowego oszczędzania, dostępnym dla wszystkich osób zatrudnionych w Polsce. Jest on tworzony nie przez samego pracownika, lecz wspólnie – przy jednoczesnym udziale pracodawców oraz państwa. PPK zostały opracowane po to, aby zwiększyć bezpieczeństwo finansowe Polaków, wpłynąć na rozwój gospodarki, przedsiębiorstw i miejsc pracy oraz aby pomnażać prywatne oszczędności emerytalne pracowników. PPK jako program oszczędzania długoterminowego jest odporny na czasowe zawirowania rynku finansowego. W ramach programu przygotowano bowiem rozwiązania, które mitygują potencjalne ryzyka, wynikające z przebiegu cykli koniunkturalnych. Systematyczne odkładanie nawet małych kwot i trzymanie się tego przez wiele lat jest niewątpliwie najlepszym sposobem budowania kapitału na przyszłość. Dzięki temu programowi długoterminowe inwestowanie jest dostępne także dla osób z małym doświadczeniem i mniejszą wiedzą o rynku kapitałowym – inwestycja w PPK nie wymaga od oszczędzającego na cele emerytalne uczestnika żadnych działań. Co najważniejsze, dzięki regularnemu (comiesięcznemu) lokowaniu nowych środków, uczestnik PPK ma szansę skorzystać z mechanizmu uśredniania wartości inwestycji w czasie. Oznacza to, że jeśli pojawią się zawirowania na rynku (a w długim okresie trudno jest ich uniknąć), to w okresie spadków można nabyć więcej

jednostek uczestnictwa po niższej cenie, co umożliwi wyższe zyski w okresach wzrostów. Aby jednak ten mechanizm mógł zadziałać, należy utrzymać własny, indywidualny horyzont inwestycyjny. Im jest on dłuższy, tym większa szansa, że stopa zwrotu z wpłacanych środków będzie wyższa. Ponadto został utworzony specjalny **portal PPK** w celu gromadzenia i udzielania informacji o funkcjonowaniu programu. Portal ten jest prowadzony przez jego operatora, którym jest PFR Portal PPK Sp. z o.o. – spółka zależna od Polskiego Funduszu Rozwoju. Do zadań operatora portalu należy m.in.:

- informowanie osób zatrudnionych i uczestników programu o funkcjonowaniu PPK oraz wynikających z tego uprawnieniach,
- informowanie podmiotów zatrudniających o obowiązkach i uprawnieniach wynikających z programu,
- upowszechnianie wiedzy o pracowniczych planach kapitałowych, w tym organizowanie szkoleń i konferencji na ten temat.

26 września 2023 r. w Polsce weszła w życie **ustawa o ogólnoeuropejskim indywidualnym produkcie emerytalnym (OIPE)**.

Jednym z długofalowych celów Ministerstwa Finansów jest zwiększenie skali oszczędności krajowych poprzez budowę kultury oszczędzania, w tym zainteresowania produktami oszczędnościowymi, takimi jak **detaliczne obligacje skarbowe**. Obok budowania skłonności do oszczędzania i zachęcania do pomnażania środków poprzez obligacje skarbowe, jest również zwiększenie udziału nabywców detalicznych w strukturze finansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz dywersyfikacja bazy inwestorów. Realizując powyższe cele Minister Finansów skupia się przede wszystkim na rozwijaniu różnorodności oferty skarbowych produktów oszczędnościowych. Dodatkowo, dzięki współpracy z agentami emisji, również na rozszerzaniu dostępności tych instrumentów.

Paleta możliwości, jaką tworzą skarbowe produkty oszczędnościowe jest szeroka, a dostęp do nich jest prosty i bezpieczny. Rozległa sieć placówek oraz serwisy internetowe on-line dają duże możliwości dokonania zakupu. Dodatkowo minimalna granica lokowania to 100 zł, czyli koszt zakupu 1 sztuki obligacji. Niski tak zwany próg wejścia jest więc ułatwieniem i jednocześnie atrakcyjnym wyborem, dla tych, którzy chcą inwestować małe kwoty lub zdobywają dopiero wiedzę na temat obligacji. Jest to produkt bezpieczny o prostej konstrukcji, która nie wymaga wiedzy fachowej. Co ważne, w razie konieczności istnieje możliwość wcześniejszego zakończenia inwestycji, bowiem obligacje można przedstawić do przedterminowego wykupu przed ich terminem zapadalności.

Oferta obligacji oszczędnościowych jest różnorodna pod względem długości życia, zasad oprocentowania i wypłaty odsetek. Dzięki temu każdy może wybrać produkt dopasowany do własnych preferencji i potrzeb. W stałej ofercie znajdują się obligacje o oprocentowaniu stałym, zmiennym oraz indeksowanym do inflacji. Te ostatnie, jako jedyny produkt na rynku, gwarantują ochronę wartości nabywczej ulokowanych środków. Skarbowe obligacje oszczędnościowe aktualnie są sprzedawane za pośrednictwem sieci dystrybucji, utworzonej przez dwóch agentów emisji, składającej się z ok. 1 300 placówek w całym kraju, serwisów internetowych oraz sieci call center. W 2022 r. sieć sprzedaży obligacji oszczędnościowych została rozszerzona. Od października 2022 r. do sieci dystrybucji dołączył Bank Pekao S.A. Wcześniej sprzedaż prowadził jeden agent emisji - bank PKO BP. Kolejny agent emisji, poza stacjonarnymi kanałami sprzedaży, udostępnił także możliwość nabywania obligacji skarbowych w dodatkowych kanałach zdalnych – bankowości internetowej Pekao24 i aplikacji mobilnej PeoPay. Dzięki podpisaniu umowy

o pełnienie funkcji agenta emisji z kolejnym bankiem, obligacje oszczędnościowe są jeszcze bardziej dostępne dla inwestorów. Agenci emisji biorą czynny udział w procesie edukacji nabywców obligacji oszczędnościowych. Każdy z agentów, oprócz sprzedaży i obsługi obligacji, z sukcesem realizuje również czynności związane z prowadzeniem działań marketingowych oraz kampanii informacyjno-promocyjnych na rzecz obligacji. Ich zadaniem jest rozpowszechnienie informacji i wiedzy na temat detalicznych obligacji skarbowych oraz promowanie kultury oszczędzania za ich pomocą.

Ponadto, należy zwrócić uwagę na programy i projekty mające na celu wsparcie systematycznego oszczędzania na cele mieszkaniowe, które pozostają w zakresie kompetencji Ministerstwa Rozwoju i Technologii (np. ustawa z dnia 1 października 2021 r. o rodzinnym kredycie mieszkaniowym i bezpiecznym kredycie 2% oraz ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe).

2. Czy istnieją programy edukacyjne lub kampanie społeczne mające na celu zwiększenie świadomości finansowej i promowanie oszczędzania wśród różnych grup społecznych, w tym dzieci, młodzieży, dorosłych i osób starszych?

W Polsce realizowanych jest wiele programów edukacyjnych i kampanii społecznych mających na celu zwiększenie świadomości finansowej, w tym promowanie oszczędzania, kierowanych do różnych grup wiekowych i społecznych.

W ramach prac przygotowawczych do opracowania Krajowej Strategii Edukacji Finansowej dokonano przeglądu oferty edukacji finansowej oraz interesariuszy aktywnych na polu tejże edukacji w Polsce. Dane w tym zakresie pozyskano głównie za pomocą kwestionariusza inwentaryzacyjnego. Dzięki kwestionariuszowi otrzymano informacje o 97 inicjatywach z zakresu edukacji finansowej. Jednocześnie należy pamiętać, że inicjatyw może być znacznie więcej, gdyż zapewne nie do wszystkich interesariuszy dotarł kwestionariusz.

Przegląd wykazał, że większość ze zgłoszonych inicjatyw edukacji finansowej realizowanych w Polsce miało zasięg ogólnokrajowy (83%). Mają one często charakter powtarzalny, co oznacza, że są wdrażane w regularnych odstępach czasu, co najmniej raz w roku. Treść wielu z tych powtarzających się inicjatyw jest również regularnie aktualizowana w oparciu o informacje zwrotne zebrane od grup docelowych i badania satysfakcji lub w celu odzwierciedlenia zmian zachodzących w systemie finansowym w Polsce. Spośród wszystkich zgłoszonych inicjatyw prawie połowa (49%) jest skierowana do dzieci i młodzieży na różnych poziomach edukacji. Większość z nich jest realizowana w szkołach, na uczelniach lub w ramach zajęć pozalekcyjnych. Prawie jedna czwarta jest dostępna za pośrednictwem narzędzi cyfrowych. W zakresie tematów inicjatyw to najczęściej dotyczyły one **oszczędzania (62%)** oraz zarządzania budżetem osobistym (60%). Tematy będące przedmiotem działań w zakresie edukacji finansowej są zróżnicowane, często w zależności od rodzaju odbiorców, do których są kierowane. Na przykład projekty skierowane do młodych ludzi obejmują najczęściej podstawowe kwestie z zakresu finansów osobistych, takie jak budżetowanie czy oszczędzanie, podczas gdy projekty skierowane do osób starszych częściej koncentrują się na zapobieganiu oszustwom.

W realizację edukacji finansowej w Polsce zaangażowana jest duża liczba interesariuszy - 45 podmiotów odpowiedziało na kwestionariusz inwentaryzacyjny i wskazało, że przekazują treści z obszaru edukacji finansowej różnym grupom docelowym. Organizacje te obejmują zarówno administrację publiczną, na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, jak i sektor prywatny oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Większość zgłoszonych projektów jest realizowanych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego i administrację publiczną na szczeblu krajowym.

Szczegółowe informacje na temat wyżej opisanego przeglądu zawiera raport *Znajomość zagadnień finansowych w Polsce: Znaczenie, dane i oferta edukacyjna*, o którym mowa w punkcie 1.

3. Jakie narzędzia są dostępne dla obywateli, aby zachęcić ich do oszczędzania, takie jak specjalne konta oszczędnościowe, programy premiowe czy ulgi podatkowe?

W celu zachęcenia obywateli do oszczędzania na cele emerytalne w ramach tzw. III filaru, wprowadzone zostały zachęty podatkowe w postaci zwolnienia z opodatkowania dochodów (przychodów) z takich oszczędności albo w postaci odliczania wpłat od dochodu (przychodu) do opodatkowania. Zwolnione z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych są dochody (przychody) z tytułu oszczędzania: na indywidualnym koncie emerytalnym (IKE), w pracowniczym programie emerytalnym (PPE), pracowniczym planie kapitałowym (PPK) oraz na subkoncie ogólnoeuropejskiego indywidualnego produktu emerytalnego (OIPE) prowadzonym zgodnie z przepisami obowiązującymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 21 ust. 1 pkt 58-58ac, 58c, 58d ustawy PIT⁵). Zwolnienie ma zastosowanie tylko w przypadku gdy podatnik dokona wypłaty tych środków na zasadach określonych w odrębnych przepisach regulujących działanie każdego z tych produktów. Jeżeli jednak podatnik dokona wcześniejszego zwrotu takich środków – uzyskane z tego tytułu dochody podlegają opodatkowaniu 19% zryczałtowanym podatkiem. Z kolei w przypadku oszczędzania na indywidualnym koncie zabezpieczenia emerytalnego (IKZE), dokonane przez podatnika w roku podatkowym wpłaty, do wysokości określonego rocznego limitu, podlegają odliczeniu od dochodu (przychodu) do opodatkowania. Wpłaty dokonywane na IKZE w roku kalendarzowym nie mogą przekroczyć kwoty odpowiadającej 1,2-krotności przeciętnego prognozowanego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej na dany rok określonego w ustawie budżetowej, a w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 497), limit wpłat wynosi 1,8-krotności przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego⁶. Skorzystać z tej preferencji mogą podatnicy uzyskujący dochody opodatkowane skalą podatkową, liniowym 19% podatkiem z działalności gospodarczej lub z działów specjalnych produkcji rolnej, oraz podatkiem od przychodów ewidencjonowanych. Gdy podatnik dokona wypłaty tych środków po osiągnięciu przez niego wieku 65 lat oraz dokonywania wpłat na IKZE co najmniej w 5 latach kalendarzowych, wypłacone środki podlegają opodatkowaniu zryczałtowanym 10%

⁵ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 226, z późn.zm.)

⁶ Art. 13a ust. 1 i 1a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontaktach emerytalnych oraz o indywidualnych kontaktach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 707)

podatkiem dochodowym. Natomiast w przypadku wcześniejszego zwrotu środków, przychód taki łączony jest z dochodami z innych źródeł i podlega opodatkowaniu skalą podatkową.

Wprowadzone zostały również zachęty podatkowe dla oszczędzających na cele mieszkaniowe. Zwolnione od opodatkowania są odsetki od środków pieniężnych gromadzonych przez podatnika na Koncie Mieszkaniowym i Lokacie Mieszkaniowej, o ile spełni on warunki oszczędzania na cele mieszkaniowe określone w ustawie z 26 maja 2023 r. o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe (Dz. U. poz. 1114). Zwolnione z opodatkowania są również premie mieszkaniowe przyznane na podstawie tej ustawy. W przypadku naruszenia warunków oszczędzania określonych w tej ustawie, kwoty podatku dochodowego od osób fizycznych niepobranego w okresie prowadzenia konta lub lokaty, w związku ze zwolnieniem, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 159 podlegają poborowi przez płatnika.

Ministerstwo Finansów, chcąc zachęcić do regularnego oszczędzania, skupia się na rozwijaniu różnorodności oferty skarbowych produktów detalicznych. Na przestrzeni ostatnich lat do oferty wprowadzono na stałe lub czasowo następujące nowe produkty:

- obligacje premiowe (POS) – emisje miały miejsce w czerwcu 2018 r., w czerwcu 2019 r. oraz marcu 2022 r. Były to instrumenty o stałym oprocentowaniu z premią możliwą do wygrania w drodze losowania,
- 6- i 12-letnie obligacje rodzinne (ROS i ROD) – wprowadzono na stałe do oferty w październiku 2016 r. Są to instrumenty dedykowane osobom otrzymującym świadczenie w ramach programu „Rodzina 800 plus”, które chcą oszczędzać na przyszłe potrzeby swoich dzieci,
- 3-miesięczne obligacje o oprocentowaniu stałym (OTS) - wprowadzono na stałe do sprzedaży w październiku 2017 r. Jest to produkt skierowany do osób skłonnych angażować kapitał wyłącznie na krótki czas,
- 1-letnie (ROR) oraz 2-letnie (DOR) o zmiennym oprocentowaniu opartym o stopę referencyjną NBP - zostały wprowadzone na stałe do oferty w czerwcu 2022. Konstrukcja ich oprocentowania zapewnia regularną comiesięczną wypłatę odsetek,
- 3-letnie o oprocentowaniu stałym (TOS) - zostały wprowadzone na stałe do oferty w sierpniu 2022 r. Zastąpiły 3-letnie obligacje o oprocentowaniu zmiennym (TOZ), opartym na stawce WIBOR6M.

Tym samym, aktualnie w ofercie dostępnych jest sześć rodzajów obligacji oszczędnościowych o oprocentowaniu zmiennym, których kupony w kolejnych okresach odsetkowych dostosowują się do aktualnych warunków rynkowych: 1-letnie, 2-letnie, 4-letnie, 10-letnie oraz 6-letnie i 12-letnie (obligacje rodzinne), a także dwa rodzaje obligacji stałoprocentowych – 3-miesięczne oraz 3-letnie.

W efekcie prowadzonych działań obligacje oszczędnościowe wyrosły z instrumentu niszowego na istotne źródło finansowania. Wartości sprzedażowe wskazują na to, że Polacy chętnie wybierają obligacje skarbowe jako sposób na pomnażanie oszczędności. W ostatnich latach obserwowany jest sukcesywny wzrost skarbowymi instrumentami oszczędnościowymi. Przyczyn wzrostu sprzedaży obligacji na rynku detalicznym można upatrywać w stopniowo rosnącej wiedzy na temat skarbowych obligacji oszczędnościowych oraz kultury oszczędzania wśród inwestorów indywidualnych. Dla porównania, w 2013 r. sprzedaż obligacji oszczędnościowych wyniosła niecałe 3 mld zł, zaś w 2023 r. przekroczyła 48 mld zł. Wysokie wyniki sprzedażowe są realizowane również w bieżącym roku. W okresie I-

V 2024 r. wysokość sprzedaży ukształtowała się na poziomie ok 28,5 mld zł. Średnia miesięczna sprzedaż od początku roku wynosi 5,7 mld zł (4,1 mld w roku ubiegłym).

4. Czy rząd współpracuje z instytucjami finansowymi i sektorem prywatnym w celu tworzenia produktów i usług finansowych sprzyjających oszczędzaniu i budowaniu stabilności finansowej dla obywateli?

Budowanie stabilności finansowej obywateli odbywa się m.in. poprzez edukację finansową, dzięki której mogą oni zdobyć kompetencje finansowe umożliwiające im zwiększenie swojej odporności finansowej na nieprzewidziane wydarzenia gospodarcze (np. wysoka inflacja) lub w życiu prywatnym (np. utrata pracy). Odpowiednie kompetencje finansowe pozwalają też na osiągnięcie dobrostanu finansowego, który rozumiany jest jako sytuacja materialna, w której m.in. bez problemu realizowane są terminowo wszystkie zobowiązania finansowe, unika się nadmiernego zadłużenia oraz posiada tzw. poduszkę finansową na nieprzewidziane wydatki w formie oszczędności i ubezpieczenia. Taki właśnie cel przyświeca Krajowej Strategii Edukacji Finansowej, o której mowa w punkcie 1.

Aktualnie ważnym działaniem na rzecz poprawy sytuacji materialnej Polaków jest zwiększanie świadomości na temat możliwości pomnażania oszczędności poprzez ich inwestowanie. Zwłaszcza jako alternatywa dla tradycyjnego oszczędzania w okresie podwyższonej inflacji.

Jednym z podstawowych elementów wzmocnienia kultury inwestorskiej obywateli jest zwiększanie oferty atrakcyjnych produktów inwestycyjnych. Dlatego Ministerstwo Finansów dąży do umożliwienia Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) do wprowadzania nowych produktów. W szczególności potrzebne są produkty oszczędnościowe, które mogłyby stać się alternatywą dla innych form inwestowania, w tym inwestowania bezpośrednio w nieruchomości. Chodzi o wprowadzenie odpowiedników REIT-ów, nad czym prowadzone są aktualnie prace analityczne, z udziałem przedstawicieli środowiska rynku finansowego. W podobny sposób prowadzone są również prace mające na celu wypracowanie nowej formuły dla niskomarżowych funduszy inwestycyjnych typu ETF-ów, tak aby były one bardziej rozpoznawalne. Należy również zauważyć, że zwiększenie atrakcyjności inwestowania w spółki notowane na GPW wymaga zaangażowania nie tylko resortu finansów jako regulatora, giełdy i nadzorca, ale również zaangażowania notowanych spółek. Oczekiwane są częstsze organizowanie przez nie ogólnodostępnych konferencji wynikowych oraz wcześniejsze prezentowanie danych, i ogólniej inicjowanie realnej dyskusji o sektorze, w którym funkcjonują, dodawaniu wartości, szansach i ryzykach.

5. Jakie są główne wyzwania związane z promowaniem oszczędzania w społeczeństwie polskim, zwłaszcza w kontekście zmian demograficznych, nierówności społecznych i zmieniających się nawyków konsumenckich?

Raport *Znajomość zagadnień finansowych w Polsce: Znaczenie, dane i oferta edukacyjna* (raport), o którym mowa w punkcie 1, przedstawia i opisuje potrzeby mieszkańców Polski w obszarze edukacji finansowej, podmioty zaangażowane w projektowanie i realizację inicjatyw z zakresu edukacji finansowej oraz inicjatywy wdrażane w ostatnim czasie, zwracając jednocześnie uwagę na ewentualne braki i związane z nimi wyzwania.

Analiza, której efekty przedstawiono w raporcie wskazuje m.in., że sektor finansowy w Polsce jest dobrze rozwinięty i stosunkowo inkluzywny – 96% osób w wieku 15 lat i więcej posiada rachunek bankowy. Coraz więcej Polaków twierdzi, że oszczędza pieniądze, przy czym wydaje się, że pandemia COVID-19 uświadomiła wielu z nich, jak ważne jest odkładanie środków finansowych na „czarną godzinę”. Jednocześnie wiele osób oszczędza nieregularnie, posiada niewielkie oszczędności lub woli utrzymywać płynność swoich oszczędności w postaci gotówki lub lokat bankowych, tracąc potencjalnie możliwy do uzyskania zwrot z inwestycji, zwłaszcza w sytuacji niskich stóp procentowych i wysokiej inflacji. Prawie trzy czwarte Polaków obawia się niedoboru oszczędności na starość, a tylko jedna czwarta ze spokojem myśli o swoim zabezpieczeniu finansowym na okres emerytury.

Jednym z najistotniejszych wyzwań jest niski poziom wiedzy finansowej Polaków, który znajduje odzwierciedlenie w stosunkowo niewielkiej liczbie Polaków inwestujących na rynkach finansowych lub posiadających dodatkowe oszczędności emerytalne. Prawie jedna trzecia Polaków ocenia poziom własnej wiedzy finansowej jako niski lub bardzo niski. Polacy są bardziej skłonni skupiać się na krótkoterminowych potrzebach finansowych i nie planują zabezpieczenia finansowego na przyszłość. Większość dorosłych Polaków uważa, że radzi sobie finansowo „na styk”, prawie połowa uważa, że ich finanse kontrolują ich życie, a ponad jedna trzecia martwi się, czy pokryje swoje podstawowe wydatki na życie.

Raport wymieniając aspekty, które uzasadniają potrzebę rozwoju edukacji finansowej w Polsce, mówi, że mieszkańcy Polski:

- potrzebują wsparcia w zwiększeniu swojej odporności finansowej, zwłaszcza ci znajdujący się w trudnej lub zagrożonej sytuacji materialnej;
- powinni odzyskać pewność i zaufanie do sektora finansowego w celu zwiększenia wykorzystania oferowanych przez instytucje finansowe produktów oszczędnościowych, inwestycyjnych i emerytalnych;
- powinni mieć świadomość, że długoterminowe oszczędzanie jest ważne dla ich przyszłego dobrostanu finansowego oraz posiadać umiejętności do podejmowania długoterminowych decyzji inwestycyjnych;
- potrzebują wsparcia w celu dokonywania racjonalnych i korzystnych inwestycji na rynkach kapitałowych;
- powinni umieć zarządzać kredytem konsumenckim i zadłużeniem;
- powinni poprawić swoją zdolność do zachowania bezpieczeństwa w Internecie oraz czerpania korzyści z cyfrowych usług finansowych.

Wymienione wyżej potrzeby wskazują, że mieszkańcy Polski odnieśliby korzyści z projektów edukacji finansowej, które zwiększają wiedzę, podnoszą umiejętności i kształtują właściwe nawyki w odniesieniu do budżetowania, oszczędzania na wypadek nieprzewidzianych wydatków, podejmowania przemyślanych decyzji inwestycyjnych oraz unikania niepotrzebnego zadłużenia. Ponadto jest istotne, by konsumenci w Polsce rozumieli, jak funkcjonują systemy finansowe i pomocy społecznej, znali swoje prawa przy zakupie i korzystaniu z produktów finansowych oraz byli świadomi potencjalnych zagrożeń związanych z oszustwami. W odniesieniu do inwestowania konsumenci powinni rozumieć, jaka jest realna stopa zwrotu z danej inwestycji oraz jak rozpoznać instrumenty inwestycyjne, których celem jest dokonanie oszustwa. Konsumenci powinni rozumieć, że oczekiwane wysokie stopy zwrotu są zwykle związane z wysokim ryzykiem oraz że stopy procentowe mogą z czasem ulegać zmianie. I wreszcie biorąc pod uwagę postępujące ucyfrowienie systemu finansowego, konsumenci powinni być świadomi

potencjalnych zagrożeń w zakresie cyberbezpieczeństwa i oszustw w Internecie, a także wiedzieć, jak bezpiecznie poruszać się w sieci.

Raport stanowi diagnozę sytuacji edukacji finansowej w Polsce, która była podstawą opracowania Krajowej Strategii Edukacji Finansowej (Strategia), o której mowa w punkcie 1. Priorytety Strategii i działania przewidziane w pierwszym planie jej wdrażania mają na celu realizację wyżej wymienionych potrzeb Polaków w zakresie edukacji finansowej.

6. Czy istnieją konkretne strategie adresowane do różnych grup społecznych, takich jak osoby młode, pracujący rodzice, seniorzy itp., aby wspierać ich w procesie oszczędzania na przyszłość?

Najważniejszym dokumentem strategicznym, którego głównym celem jest podniesienie kompetencji finansowych mieszkańców Polski, które pomogą im w zwiększeniu odporności finansowej oraz osiągnięciu dobrostanu finansowego, jest obecnie Krajowa Strategia Edukacji Finansowej (Strategia), o której mowa w punkcie 1. Cele Strategii dotyczą całego społeczeństwa, ale wskazują też priorytetowe grupy docelowe. Pierwszy plan wdrażania Strategii wskazuje grupy osób, które wymagają pilnego wsparcia w zakresie edukacji finansowej - pierwsze działania mające na celu podniesienie kompetencji finansowych będą kierowane głównie do:

- dzieci, młodzieży, ich rodziców/opiekunów i nauczycieli,
- członków gospodarstw domowych o niskich dochodach,
- konsumentów narażonych na nadmierne zadłużenie lub już nadmiernie zadłużonych,
- osób pracujących, zwłaszcza zbliżających się do wieku emerytalnego,
- migrantów, zwłaszcza z Ukrainy.

7. Jakie są perspektywy długoterminowe dla polskiej polityki prooszczędnościowej i jakie działania podejmuje rząd w celu zapewnienia trwałego wzrostu stóp oszczędności i stabilności finansowej w społeczeństwie?

Wdrażanie Strategii Edukacji Finansowej przez najbliższe 7 lat ma celu zwiększenie odporności finansowej mieszkańców Polski oraz poprawę ich dobrostanu finansowego, m.in. poprzez zwiększenie poziomu ich oszczędności, inwestycji oraz unikanie nadmiernego zadłużenia. Więcej informacji zamieszczono w powyższych punktach.

W ramach polityki zachęcania obywateli do długoterminowego oszczędzania planowane jest wprowadzenie preferencji w opodatkowaniu przychodów (dochodów) z oszczędzania długoterminowego (co najmniej 1 rok). W tym celu planuje się wprowadzenie kwoty ograniczenia poboru podatku z kapitałów pieniężnych od dochodów (przychodów) z oszczędności, do wysokości ogłaszanego corocznie limitu, ustalanego w odniesieniu do rocznej kwoty oszczędności w wysokości 100 tys. zł.

Objęte tymi preferencjami podatkowymi mają zostać:

- przychody (dochody) z odsetek, dyskonta lub wykupu oszczędnościowych obligacji skarbowych, o terminie wykupu co najmniej 1 rok,

- przychody z terminowych lokat oszczędnościowych, zawartych na okres co najmniej 1 roku.

W założeniu takie preferencje podatkowe skutkować mają tym, że w większości podatnicy uzyskujący przychody (dochody) z oszczędności w wysokości do 100 tys. zł rocznie nie będą od nich płacili podatku dochodowego. Tym samym spodziewany jest wzrost liczby podatników, którzy będą zakładać długoterminowe lokaty lub nabywać obligacje skarbowe o zapadalności co najmniej rok.

8. W jaki sposób rząd monitoruje skuteczność działań podejmowanych w ramach polityki prooszczędnościowej i jakie są główne wskaźniki służące ocenie postępów w tej dziedzinie?

Dwa z siedmiu priorytetów Strategii Edukacji Finansowej, o której mowa w powyższych punktach, odnoszą się do oszczędzania i inwestowania, tj.:

1. „Poprawa zdolności mieszkańców Polski do podejmowania długoterminowych decyzji finansowych oraz zabezpieczenia własnego dobrostanu finansowego w perspektywie długoterminowej i na starość”,
2. „Poprawa zrozumienia i zdolności mieszkańców Polski do korzystania z możliwości związanych z inwestycjami na rynku finansowym, przy jednoczesnym zarządzaniu ryzykiem”.

Do monitorowania obu priorytetów przypisane są odpowiednie wskaźniki, które będą monitorowane na podstawie odpowiednich badań. Dla pierwszego z nich są to:

- odsetek osób, które rozumieją podstawowe pojęcia z zakresu oszczędzania na emeryturę,
- odsetek osób, które poprawnie rozumieją pojęcie procentu prostego, jaki i procentu składanego,
- odsetek osób przekonanych o poprawności planowania swojego zabezpieczenia finansowego na czas emerytury,
- odsetek osób, które przystąpiły do dobrowolnych programów emerytalnych (takich jak PPK, PPE, IKE, IKZE).

Dla drugiego priorytetu są to:

- odsetek osób, które oszczędzają, regularnie odkładając pewną kwotę pieniędzy,
- odsetek osób, które inwestują na rynku kapitałowym,
- odsetek osób, które inwestują samodzielnie i uważają, że same są w stanie wybrać dla siebie najlepsze formy inwestowania,
- odsetek osób, które nie planują samodzielnego inwestowania,
- odsetek osób, które rozumieją podstawowe pojęcia dotyczące dywersyfikacji ryzyka oraz relacji pomiędzy ryzykiem a zyskiem z inwestycji,
- odsetek osób, które rozumieją pojęcie dywersyfikacji ryzyka.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Jurand Drop

podsekretarz stanu